

Anton Peranić

VJEROUČITELJ IZMEĐU ŠKOLE I ŽUPE

Mr. sc. Anton Peranić

KBF – Zagreb, Teologija u Rijeci

UDK: 268[260.2 [37.014:[257+271]]]

Pregledni članak

Primljeno: 25.4.2011.

U ovom članku autor razrađuje ulogu i mjesto vjeroučitelja zaposlenog u školi i njegov angažman u župnoj zajednici.¹ Na početku kratko opisuje odnos vjeronauka u školi i župne kateheze. Potom vjeroučitelja stavlja u kontekst škole u kojem on, s obzirom na njegovo evangelizacijsko poslanje, nije usmjeren samo na rad s djecom. On je pozvan poticajno i evangelizacijski djelovati, među kolegama i drugim djelatnicima škole, roditeljima i u izvannastavnim aktivnostima. Prije nego što vjeroučitelj postane vjeroučitelj te kanonskim mandatom službeno započne svoje katehetsko djelovanje u ime Crkve, osim što je sakramentom krsta postao članom crkvene zajednice, on je – kao i svi vjernici – sakramentom potvrde pozvan odgovorno sudjelovati u životu konkretne župne zajednice. U tom kontekstu autoru se čini da je njegovo izvorno vjerničko mjesto djelovanja ona zajednica u kojoj živi. Zato je njegov angažman u toj zajednici neupitan. Autor ukratko iznosi poteškoće na koje vjeroučitelj nailazi i daje neke prijedloge kako i koliko ga, ovisno o okolnostima, angažirati u župnoj zajednici.

Ključne riječi: vjeroučitelj, kateheta, škola, župa, školski vjeronauk, župna kateheza.

* * *

Uvod

Obrađujući temu «Vjeroučitelj između škole i župe»² potrebno je govoriti o životnom pozivu i poslanju vrlo važnom za Crkvu i

1 Ovaj sam članak svojedobno namjeravao poslati priređivačima zbornika radova u čast profesoru Milanu Šimunoviću "Zbornik Milana Šimunovića. Djelatna Crkva" (2008.). Stjecajem raznih okolnosti to nisam uspio pa ga ovdje objavljujem u znak poštovanja i zahvalnosti prema profesoru Milanu Šimunoviću, starijem kolegi od kojega sam puno naučio i učim, u povodu 65. obljetnice života i više od četiri desetljeća plodnoga pastoralnog i teološkog djelovanja.

2 Kad god se piše imenica vjeroučitelj, ona se odnosi se na vjeroučiteljice i na vjeroučitelje.

njezinu odgojno-obrazovnu ulogu u društvu i katehetsku unutar nje same. Budući da je riječ o vjeroučiteljima, u ovom radu naglasak se stavlja, kako to naša katehetska terminologija shvaća, na one koji predaju vjeronauk u školi, a dijelom vremena uključeni su i u župnu katehezu, za razliku od onih koji su katehete u župi.³

Među raznim profilima vjeroučitelja (svećenici, redovnici, redovnice) u ovom radu pred očima imamo vjeroučitelje laike, njihov profesionalni angažman u školi, njihove životne okolnosti, njihovu stručnu kompetentnost te razne odlike uokvirene u konkretne antropogene, sociogene i ekleziogene okolnosti.⁴ Pri tome se ne smije zaboraviti činjenica da je vjeroučitelj laik svojim poslanjem, kako neki kažu, “školski djelatnik i crkveni poslanik”,⁵ “službenik Crkve i namještenik škole”⁶ ili “crkveni poslanik i djelatnik Ministarstva”.⁷

1. Odnos vjeronauka u školi i župne kateheze

Čini se da je, prije nego što se progovori o vjeroučitelju i njegovu djelovanju unutar škole i župne zajednice, potrebno izreći nekoliko misli o odnosu škole i župe, odnosno vjeronauku u školi i katehetsko-pastoralnom radu u župi. U tom smislu *Opći direktorij za katehezu* (1997.) kaže: “Odnos između školskog vjeronauka i kateheze odnos je razlikovanja i komplementarnosti: ‘postoji nerazrješiv vez i istodobno jasna razlika između vjeronauka i kateheze’.”⁸ Vjeronauk u školi i župna kateheza jedinstveno su katehetsko djelovanje Crkve koje se ostvaruje na dvama različitim mjestima, sukladno

3 Crkveni dokumenti i stručna literatura razlikuju dvije vrste vjeroučitelja: vjeroučitelj u školi i vjeroučitelj u crkvenoj zajednici. U našoj stručnoj terminologiji uobičajeno je, radi razlikovanja, prvu vrstu nazivati vjeroučitelj u školi, a drugu kateheta u župi.

4 Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Plan i program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, Zagreb, 1998., 24-25; HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, Zagreb, 2003., 16.

5 Ružica RAZUM, Specifičnost uloge vjeroučitelja u župnoj katehezi i mogućnosti koordinacije školskoga vjeronauka i župne kateheze, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije*, 128 (2000.), 7-8, 492.

6 Ante PAVLOVIĆ, *Putovima vjerskoga odgoja*, Mostar, 2005., 138.

7 Valentina MANDARIĆ – Ivanka PETROVIĆ, Identitet nastavnika vjeronauka u hrvatskoj školi, u: Valentina MANDARIĆ – Alojzije HOBLAJ – Ružica RAZUM, *Vjeronauk – izazov Crkvi i školi. Empirijsko istraživanje na području Zagrebačke nadbiskupije*, Zagreb, 2011., 84.

8 KONGREGACIJA ZA KLER, *Opći direktorij za katehezu*, Kršćanska sadašnjost – Nacionalni katehetski ured HBK, Zagreb, 2000., 65 (dalje: ODK).

tome s različitim ciljevima te, konačno, i različitim metodama rada.⁹ Ta je činjenica od posebne važnosti jer se čini kako nikada nije dosta naglašavati da je vjeroučitelj koji ostvaruje vjeronauk u školi već samim time duboko ucijepljen u ostvarenje tog jedinstvenog katehetskog pothvata Crkve koji shvaćamo kao cjelovit projekt odgoja u vjeri. Valja odmah istaknuti kako o odnosu vjeronauka u školi i župne kateheze pišu gotovo svi katehetičari i pastoralni teolozi. Neki tu temu obrađuju usputno, neki joj daju dosta prostora,¹⁰ dok joj neki posvećuju cijeli rad.¹¹ Može se reći da je na tom području bilo određenih poteškoća. U svezi s time M. Šimunović piše: “Nakon višegodišnjeg nesnalazjenja u svezi s novim modelom župne kateheze, a time i njena suodnosa sa školskim vjeronaukom, stvari su ipak pomalo postajale jasnijima. Kao prelomnica u tom shvaćanju bio je posebni dokument HBK *Župna kateheza u obnovi župne zajednice* –

9 O tome vrlo jasno progovaraju hrvatski biskupi već u svojoj poruci prigodom ponovnog uvođenja vjeronauka u školski sustav 1991. godine. *Poruka hrvatskih biskupa o vjerskom odgoju u školi i župnoj zajednici* (lipanj 1991.), objavljeno u: AKSA, br. 24 (1098.), 14. lipnja 1991., Prilog VI, 19-21, u: Glas Koncila, 30 (1991.), 23. lipnja, br. 25, 3-4. Naknadno je objavljena i u: *Plan i program KV OŠ (1998.)*, 282-287. Biskupi o tome pišu i u svojoj porukama iz 2000.: *O vjeronauku u školi i župnoj katezezi* i *O župnoj katezezi* prigodom izlazaka dokumenta o župnoj katezezi, zatim u: HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, Zagreb – Zadar, 2000., 151-155 (dalje: ŽKOŽŽ); usp. ODK, 65-68. O tome su jasne postavke i u planovima i programima za vjeronauk u školi i župnu katehezu kad se govori o komplementarnom odnosu vjeronauka i župne kateheze. Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Plan i program KV OŠ (1998.)*, 14-19; usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, Zagreb, 2003., 10; ŽKOŽK, br. 3-4.

10 Više o tome piše Ivica Pažin u knjizi: *Vjeronauk u školi. Izabrane teme*, Đakovo, 2010. U trećem poglavlju, od str. 107 do 149, govori o vjeronauku u školi i župnoj katezezi, odnosno o jedinstvu navještaja u dvama različitim konceptima. Ovu problematiku s raznih strana obrađuje i Milan Šimunović u svom opsežnom djelu: *Kateheza prvenstvena zadaća Crkve*, Zagreb, 2011. Također ovoj tematici dosta prostora daje Ante Pavlović u svojoj knjizi: *Putovima vjerskoga odgoja*, Mostar, 2005. Posebno se zadržava na konceptijskoj razlici između školskoga vjeronauka i župne kateheze te na liturgijskom odgoju u ozračju školskoga vjeronauka i župne kateheze. Ružica Razum dotiče to pitanje u knjizi: *Vjeronauk između tradicije i znakova vremena*, Zagreb, 2008.

11 Usp. Rudi PALOŠ, Vjeronauk u školi, kateheza i pastoral mladih, u: *Kateheza*, 32 (2010.), 1, 52-61; Ružica RAZUM, Specifičnosti školskoga vjeronauka u odnosu na župnu katehezu. Nove postavke nakon Plana i programa župne kateheze, u: *Kateheza*, 22 (2000.), 4, 342-350; Ružica RAZUM, Korelacija župne kateheze i školskoga vjeronauka: liturgijska godina u planiranju i izvođenju vjerskoga odgoja, u: *Kateheza*, 23 (2001.), 1, 83-95; Ana Thea FILIPOVIĆ, Školski vjeronauk i župna zajednica – prema odnosu povjerenja i suradnje, u: *Kateheza*, 26 (2004.), 3, 221-233; Nikola VRANJEŠ, Župna kateheza i vjeronauk u školi – komplementarne zadaće Crkve u: *Riječki teološki časopis*, 16 (2008.), 2, 553-567; Milan ŠIMUNOVIĆ, Evangelizacijsko djelo Crkve u župnoj katezezi i školskom vjeronauku. Dileme i perspektive hrvatskog modela, u: *Riječki teološki časopis*, 11 (2003.), 1, 171-207.

Plan i program,¹² čije je izdanje popratila i posebna poruka hrvatskih biskupa o župnoj katezezi.¹³

2. Vjeroučitelj i škola

Vjeroučitelj katoličkog vjeronauka u školi može biti samo vjernik Katoličke crkve koji je stekao diplomu na odgovarajućim učilištima i kada dobije kanonski mandat za poučavanje vjeronauka od mjesnog ordinarija na čijem se terenu nalazi škola. Crkveni zakonik vrlo je jasan i doslovno kaže: "Crkvenoj vlasti podložna je katolička vjerska pouka i odgoj koji se daje u bilo kojim školama. Neka se mjesni ordinarij brine da se za nastavnike vjerske pouke u školama, pa i u onima koje nisu katoličke, odrede oni koji se odlikuju pravim naukom, svjedočenjem kršćanskog života i odgojiteljskim umijećem."¹⁴ Iz toga jasno proizlazi da svaki vjeroučitelj, bio on svećenik, redovnica, redovnik, laikinja ili laik, uz posjedovanje stručne spreme treba svjedočiti svojim životom ono što predaje.¹⁵ U slučaju

12 Pojavljivanje ovoga dokumenta dočekano je s velikim nadama. Procjene katehetečara bile su vrlo pozitivne, štoviše, ovaj dokument trebao je biti svojevrsnom prekretnicom u župnom pastoralu u cjelini jer se odnosi na stvaranje 'novog lica župne zajednice', a time i na ustroj nove župne kateheze. Vidi: *Mišljenja* katehetečara Alojzija Hoblaja, Ivica Pažina i Antona Peranića, te pastoralista Žarka Relote i liturgičara Ivana Milovčića. Tu je pismo mons. Marijana Oblaka, zadarskog nadbiskupa u miru, u: *Katehetski glasnik*, 3 (2001.), 1, 73-88;

O značenju Plana i programa župne kateheze na crti obnove župne zajednice te koji se pomaci moraju dogoditi u pastoralu župne zajednice, počevši od formiranja manjih ili posebnih zajednica (živih vjerničkih krugova) i dr., vidi: Josip ŠIMUNOVIĆ, *Župna zajednica na početku trećega tisućljeća. Pastoralno-teološka promišljanja o mogućnostima ostvarivanja župnoga pastorala u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 2009., 87-215; Ivica PAŽIN, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Uključivanje vjernika laika u pastoralno djelovanje župne zajednice*, u: *Diacovensia*, 12 (2004.), 1, 73-101.

13 Milan ŠIMUNOVIĆ, *Kateheza prvenstvena zadaća Crkve*, Zagreb, 2011., 458-459.

14 *Codex Iuris Canonici*, auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, u: *Acta Apostolicae Sedis*, 75 (1983.), pars II; hrvatski prijevod: *Zakonik kanonskoga prava*, proglašen od pape Ivana Pavla II., s izvorišta, Zagreb, 1996. kan. 804, 1,2 (dalje: ZKP).

15 O identitetu vjeroučitelja dosta je pisano u našoj stručnoj literaturi. Brojne Katehetske škole, nekad s većim, nekad s manjim naglaskom, pridavale su važnost ovoj temi. Zatim *Katehetski glasnik* Nacionalnog katehetskog ureda Hrvatske biskupske konferencije u gotovo svakom broju piše o permanentnom obrazovanju vjeroučitelja koje ima za cilj jačanje identiteta vjeroučitelja. Puno bi prostora uzelo kad bi se nabrojili svi radovi u stručnoj literaturi. Zato se ovdje upućuje samo na neke radove. O svjedočkoj dimenziji vjeroučitelja, njegovoj duhovnosti, poslanju u hrvatskom društvu te o viziji vjeroučitelja u pastoralnim smjernicama naših biskupa na početku trećega tisućljeća *Na svetost pozvani* opširno piše u svojoj knjizi Tomislav IVANČIĆ, *Vjeroučitelj izazov hrvatskom društvu*, Zagreb, 2010. O duhovnom vjerničkom identitetu vjeroučitelja usp. Josip BALOBAN, *Duhovno-vjernički identitet vjeroučitelja*, u: *Kateheza*, 14 (1992.), 1, 10-23; Špiro MARASOVIĆ,

da vjeroučitelj ne živi i ne radi u tom duhu, mjesni ordinarij koji ga je imenovao za vjeroučitelja i podijelio mu kanonski mandat, ima pravo taj mandat i oduzeti, ako to traži razlog vjere ili ćudoređa.¹⁶ Vjeroučitelji su s time upoznati za vrijeme studija i to im jasno stoji u mandatu koji im biskup podjeljuje. Vjeroučitelj je pozvan i poslan biti svjedok snagom sakramenta krštenja i potvrde i snagom svoje formacije za vjeroučitelja.¹⁷ Tomislav Ivančić piše o svjedočkoj zadaći vjeroučitelja citirajući papu Ivana Pavla II.: “Kateheza se ne može odijeliti od cjeline pastoralnih i misionarskih djelovanja Crkve. Stoga je ona uz navještaj i odgoj vjere ujedno apostolsko svjedočenje (CT 18). Prilikom drugog posjeta Hrvatskoj papa Ivan Pavao II. je rekao ‘Kateheza ili školski sat vjeronauka trebaju biti prigoda za svjedočenje. Pozvani ste naime da u školama i župama mladim naraštajima pomazete upoznati Krista kako bi ga mogli slijediti i za nj svjedočiti. Pozvani ste, rekao je papa dalje vjeroučiteljima u Solinu, pomagati mladeži da se, svladavajući u svjetlu evanđelja teškoće na koje nailazi u svojem ljudskom i duhovnom sazrijevanju, uključi u Crkvu i društvo’.”¹⁸

Vjeroučiteljima je, kao profesionalnim djelatnicima, izvorni prostor djelovanja škola.¹⁹ U njoj se oni susreću s utjecajima drugih

Lik vjeroučitelja za treće tisućljeće, u: *Kateheza*, 20 (1992.), 1, 4-15; Ante MATELJAN, Identitet katoličkog vjeroučitelja, u: *Kateheza*, 25 (2003.), 2, 89-100; Milan ŠIMUNOVIĆ, Vjeroučitelj – glavni čimbenik u promicanju položaja i kvalitete vjeronauka u školi. Važnost zaživljavanja mentorske i savjetodavne službe u profiliranju novog lika vjeroučitelja, u: *Bogoslovska smotra*, 71 (2001.), 1, 55-84; Josip BALOBAN, Vjeroučitelj – promicatelj duhovne odgojno-obrazovne komponente, u: *Lađa*, 3 (2008.), 2, 2-8; Ružica RAZUM, Obrazovanje učitelja i nastavnika. Neke osobitosti obrazovanja vjeroučitelja, *Lađa*, 3 (2008.), 2, 18-33; Goran FRIEDRICH, Mjesto vjeroučitelja u suvremenoj školi, u: *Lađa*, 3 (2008.), 2, 34-40.

16 Usp. ZKP, kan. 805; usp. *Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture*, u: Nedjeljko PINTARIĆ (ur.), *Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske*, Zagreb, 2001., čl. 5.

17 Usp. Tomislav IVANČIĆ, *Vjeroučitelj izazov hrvatskom društvu*, 59.

18 *Isto*.

19 O ovoj problematici često se piše i govori, ali do nedavno nije bilo empirijskog istraživanja. Prvo takvo istraživanje o vjeronauku u hrvatskom školskom sustavu na području Zagrebačke nadbiskupije provedeno je 2008. godine u 130 škola iz 7 županija na području Zagrebačke nadbiskupije. U istraživanju su sudjelovale dvije različite skupine ispitanika. Prvu skupinu činilo je 108 vjeroučitelja, a drugu skupinu 995 učenika iz 65 srednjih škola. Nositelj projekta bio je Ured Zagrebačke nadbiskupije za vjeronauk u školi. Rezultati tog istraživanja objavljeni su u već citiranoj knjizi: Valentina MANDARIĆ – Alojzije HOBLAJ – Ružica RAZUM, *Vjeronauk – izazov Crkvi i školi. Empirijsko istraživanje na području Zagrebačke nadbiskupije*. U drugom poglavlju ove knjige

odgojnih čimbenika. U školi vjeroučitelj ima svoje dužnosti i svoja prava i izjednačen je s ostalim nastavnicima. Njegov pravni status jasno je definiran i osnažen već citiranim *Ugovorom o suradnji na području odgoja i kulture između Svete Stolice i Republike Hrvatske* te posebnim provedbenim *Ugovorom o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama* potpisanim između Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske biskupske konferencije.²⁰ Svaki bi vjeroučitelj to trebao dobro poznavati. Vjeroučitelj ima i svoje obveze koje prvenstveno nadzire ravnatelj. U te obveze spada, osim redovite nastave, i niz drugih aktivnosti kao što su npr. sjednice, stručna vijeća, slobodne aktivnosti, izleti, prigodne priredbe, roditeljski sastanci... Vjeroučitelji tu imaju široko područje djelatnosti i prigode za obavljanje svoga poslanja. Njihova odmjereni, kritička i konstruktivna sudjelovanja na sjednicama doprinose dobrom ozračju i unose živost u ponekad umorne zbornice. Roditeljski sastanci prigoda su za kontakt s roditeljima. Vjeroučitelji razrednici to imaju na poseban način. Iako ima dosta dobrih nastavnika razrednika, lijepo je čuti kako vjeroučitelj nije običan razrednik, kako se kod njega osjeća i vidi pojačana briga za razred. Nadalje, razne izvannastavne aktivnosti poput priprema za vjeronaučnu olimpijadu, obilježavanja pojedinih blagdana i događaja, dramske sekcije, mali

---

Valentina MANDARIĆ i Ivanka PETROVIĆ pišu o identitetu vjeroučitelja. U uvodnom dijelu poglavlja stoji da se "u prvom dijelu iznose važna teorijska promišljanja o statusu vjeroučitelja u Crkvi i školi. Poseban je naglasak na inicijalnom obrazovanju, stručnom usavršavanju, brizi Crkve za vjeronauk i vjeroučitelje, vrjednovanju i samovrjednovanju vjeroučiteljskog rada te učeničkom vrjednovanju vjeroučitelja. U drugom se dijelu navedena područja obrađuju s obzirom na rezultate istraživanja. U trećem, završnom dijelu poglavlja, na temelju interpretacije dobivenih rezultata, daju se smjernice za razvoj vjeroučiteljskih kompetencija s obzirom na potrebe škole i učenika, ali i s obzirom na suvremene europske tendencije glede obrazovanja budućih nastavnika. Osobita se pozornost daje cjeloživotnom učenju i obrazovanju vjeroučitelja, vjeroučiteljskom trajnom praćenju i samovrjednovanju svoga rada kao bitnim preduvjetima za širenje personalnih obzora." Ovo je vrijedan doprinos i poticaj za daljnje istraživanje i promicanje vjeronauka u hrvatskim školama i uloge vjeroučitelja u školi.

20 Dana 18. prosinca 1996. potpisan je *Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture* (*Narodne novine*, Međunarodni ugovori, br. 2/97), a 29. siječnja 1999., temeljem toga, došlo je i do potpisivanja *Ugovora o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama* između Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske biskupske konferencije.

misionari, liturgijske skupine i sl., povezuju vjeroučitelja, kolege nastavnike, djecu i roditelje.²¹

Vjeroučitelji, s obzirom na njihovo evangelizacijsko poslanje, nisu usmjereni samo na rad s djecom. Oni su pozvani da poticajno i evangelizacijski djeluju u zbornici, među kolegama, da tamo budu dobri duh, dobro oko. Jednostavni, ljudski i srdačan, a u isto vrijeme nenametljiv odnos i pristup svi vole i prihvaćaju. Vedri i otvoreni vjeroučitelji koji su u zbornici uvjereni, a ne toliko uvjeravatelji imaju pozitivna iskustva s učenicima i kolegama.

3. Vjeroučitelj i župa

Prije nego što vjeroučitelj postane vjeroučitelj, te kanonskim mandatom službeno započne svoje katehetsko djelovanje u ime Crkve, osim što je sakramentom krsta postao članom crkvene zajednice, on je – kao i svi vjernici – sakramentom potvrde pozvan odgovorno sudjelovati u životu konkretne župne zajednice. To znači da je njegovo izvorno vjerničko mjesto djelovanja ona zajednica u kojoj živi. Nema nikakve dvojbe da su vjeroučitelji pozvani biti svjedocima vjere koju poučavaju i to ne samo u školi, već na svakom mjestu i u svako vrijeme. Oni nisu ‘vanzemaljci’ nego pripadaju nekoj zajednici i u ime te zajednice ostvaruju svoje poslanje. Zato je njihov angažman u toj zajednici neupitan. Od njih se s pravom očekuje i traži da se barem djelomično uključe u župna pastoralna događanja. Na toj liniji imamo dosta pozitivnih iskustava koja proizlaze iz činjenice da je vjeroučitelj kroz tjedan aktivno prisutan u župnom životu. Činjenica je da su školski vjeroučitelji članovi župskih pastoralnih vijeća²², sudjeluju u planiranju pastoralne i vjeronaučne godine. Na

21 Može se reći da se u okviru ove povezanosti i suradnje događa školski pastoral. O pastoralu škole kao dijelu cjelovitog pastorala, njegovoj važnosti i nekim mogućnostima, zapravo o izazovu za župnu zajednicu i ulogu vjeroučitelja u tom dijelu pastorala vidi u: Milan ŠIMUNOVIĆ, *Pastoral za novo lice Crkve. Teološka promišljanja o župnoj zajednici*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2006., 363-368.

22 Usp. *Statut Župnog pastoralnog vijeća u Krčkoj biskupiji*, proglašen od biskupa Valtera Župana, u: *Službeni vjesnik Biskupije Krk* (2001.), 4, čl 6., 65. U Statutu stoji da je u Župnom pastoralnom vijeću predstavnik kateheta i vjeroučitelja član po službi. Pretpostavljam da je slično i u ostalim biskupijama jer je logično da u Odboru za evangelizaciju i katehizaciju, o kojemu bi trebalo biti riječi u svakom statutu Župnog pastoralnog vijeća, bude i vjeroučitelj.

taj način se prava veza između škole i župne zajednice, žive i rade u župi gdje se nalazi škola, djeca su s njima u župi i u školi, otvoreni su za suradnju i župnici i župna zajednica ih uvažava i vrednuje. Daka-ko, svaka praksa ima i svoje 'drugačije lice'. Mogu se naći i nalaze se mnogostruke poteškoće i problemi. Oni imaju različite uzroke, među koje valja ubrojiti one situacije:

- a) kada se sa strane župe ili nekih pojedinaca u njoj očekuje od školskog vjeronauka da ispuni i ono što je zadatak župne zajednice i župne kateheze,
- b) kada se škola nalazi na području više župa, a vjeroučitelj pripada jednoj ili čak nijednoj,
- c) kada se događa slabo funkcioniranje suradnje između vjeroučitelja u školi i pojedinih župnika koje ima različite uzroke.

Jedna vrsta uzroka nalazi se u samim vjeroučiteljima, koji svoj rad u školi smatraju dovoljnim i ne brinu se više za ono što se događa u župi, dok se druga odražava u činjenici da župnici ne prihvaćaju vjeroučiteljske usluge. Nema sumnje da uzroci loše, a često i nikakve suradnje, leže i u propustima pojedinih župnika koji olako daju preporuke za teološki studij, bilo da dovoljno ne poznaju kandidata, bilo da se ne žele nekome zamjeriti. Na taj način vjeroučiteljska služba postaje prilika za rješavanje socijalnih problema²³, a to se ne bi smjelo dogoditi. Treba jednom odlučno naglasiti da svaki onaj koji upisuje teološki studij samim time ne stječe i pravo da dobije vjeroučiteljsku odnosno katehetsku službu. U protivnom, izgleda da Crkva kreira višak kadrova o kojemu kasnije ne vodi brigu.

Sigurno je da sastanci i susreti neće riješiti bit problema. Međutim, ako župnik, najodgovorniji vjeroučitelj i kateheta u župi, ne okuplja vjeroučitelje i katehete na mjesečne ili barem tromjesečne susrete na kojima se dogovaraju i reflektiraju zajedničke pastoralne akcije, o nekoj suradnji teško se može govoriti.

---

23 Vjeroučiteljska služba vrlo je odgovorna i zahtjevna. Zato pri odabiru vjeroučitelja valja voditi računa o tome da to budu kvalitetni ljudi koji svjedoče svoju vjeru, koji ju znaju komunikacijskim vještinama sadržajno i metodički posredovati djeci i mladima.

3.1. Na koji način angažirati vjeroučitelja u župi?

Tu nema recepta jer postoje različite okolnosti, a time i mogućnosti. Jedna je situacija ako se radi o vjeroučiteljima koji žive i rade na području župe u kojoj se nalazi škola, a drugačije je kad vjeroučitelj živi u drugoj župi. Čini se da se temeljno načelo sagledavanja vjeroučiteljeve zauzetosti unutar konkretne župne zajednice ne bi smjelo promatrati, u prvome redu, mjereći vrijeme koje vjeroučitelj radno provodi u župnoj zajednici. Puno bi se više trebalo voditi računa o svijesti da nam je potrebna nova kvaliteta župnoga zajedništva koju su prvenstveno pozvani promovirati i svjedočiti katehete i vjeroučitelji. Što se tiče vremena, možemo reći da bi bilo idealno da toga bude čim više, ali nikako previše da se ljudi 'ne rasprše', odnosno 'izgube sebe sebi', pogotovo obitelji.²⁴ U Hrvatskoj raste uvjerenje da bi svaki vjeroučitelj laik tjedno trebao pokušati sudjelovati u konkretnoj župnoj katehezi, ili nekom drugom pastoralnom projektu, barem koji sat tjedno. U svakom slučaju, treba voditi računa i o činjenici da vjeroučitelj u školi radi za župnu zajednicu svojih dvadesetak sati u školi. A to znači da župna zajednica ne smije nipošto mjeriti vrijednost vjeroučiteljeva rada samo brojem sati 'odrađenih' u župnoj zajednici. Ne može li se vjeroučiteljeva eklezijalnost, pripadnost konkretnoj zajednici, svjedočka dimenzija njegova poslanja očitovati na neki drukčiji način, ili sve baš mora biti svedeno na dimenziju jednoga sata ili više sati unutar župne kateheze?²⁵

Treba imati na pameti da su vjeroučitelji zaposleni u školi, pogotovo oni s punim radnim vremenom, te se ne mogu obvezivati na 'više radnoga vremena', odnosno župne kateheze, nego što im je to moguće. Dakako, oni trebaju biti u nju uključeni ne samo zbog veze vjeroučenika i školskih djelatnika sa župnom zajednicom nego zbog njihova sakramentalnoga poslanja na koji su pozvani, a o čemu je

24 Objektivna opasnost javlja se u slučajevima kada se zauzet, požrtvovan, kvalitetan, angažiran i kreativan vjeroučitelj, koji ne zna reći ne, uključi u niz aktivnosti u školi i župi. Takve žele svi i pomalo ih 'iskorištavaju'. Zato se traži od pastoralnih djelatnika da razumno i mudro koriste sposobnosti i vrijeme tih ljudi. U protivnom, vrlo brzo može doći do poteškoća koje će štetiti i pojedincu, njegovoj obitelji i zajednici. Nije baš ni mudro da puno toga ovisi o jednom čovjeku jer kad se on makne, nastane velika praznina. Što je više ljudi uključeno u neke aktivnosti, to je veća vjerojatnost da će one i potrajati.

25 Usp. Milan ŠIMUNOVIĆ, Eklezijalnost – temeljni čimbenik vjeroučiteljske službe, u: *Službeni vjesnik Riječke nadbiskupije*, 8 (2007.), 4, 92-100; *Katehetski glasnik*, 6 (2008.), 2, 19-33.

već dijelom bilo govora. Imamo već primjera da su neki laici zaposleni dijelom u školi, a dijelom u župi. Sigurno je njihov status drugačiji. Tamo gdje postoje financijske mogućnosti za nešto takva, moglo bi se jednim dijelom riješiti neke probleme vezane uz župnu katehezu, a pogotovo u manjim biskupijama gdje su škole s malim brojem odjeljenja, a tendencija da će se nastaviti sa smanjivanjem, da se vjeroučitelji laici kojima će sve više nedostajati puna satnica, uključe manjim brojem sati u župnu katehezu.

Ono što je neizostavno u angažiranju vjeroučitelja u župnoj katehezi jest planiranje vjerskog odgoja na razini župe. On bi trebao biti neizostavni član ekipe koja na početku školske i pastoralne godine planira vjerski odgoj. Ti bi članovi trebali biti upoznati s izvedbenim programima drugih. Svi bi župni katehete trebali znati što će se raditi u školi, a vjeroučitelji ono što će biti na razini župne zajednice, kako ne bi došlo do nepotrebnog ponavljanja, pogotovo u radu s prvopričesnicima i krizmanicima. Vjeroučitelj bi trebao sudjelovati u planiranju i ostvarivanju ostalih pastoralnih inicijativa unutar župe. Za njega ne bi smio biti problem ponekad 'uskočiti' i predvoditi molitveno slavlje, hodočašće. Ako u župi postoji župni listić, logično je da na njemu surađuje i sl.

Sve ovo napisano za nekoga može izgledati realno, ostvarivo i već doživljeno. Dakako, sigurno ima i onih kojima ovo izgleda dosta nerealno. Čini se kako iznesene misli jasno govore da na ovom području ima još puno toga što treba domisliti i doraditi, a negdje možda i započeti, imajući u vidu da se danas traže ne samo sposobni stručnjaci, jake osobnosti, koji će učvršćivati svoje ideje i položaje, već osobe suradnje, solidarnosti i komunikacije sposobne da žive svoju vjeru s drugima obogaćujući se međusobno.

Zaključak

Kada malo bolje promislimo, vjeroučitelji u školi nisu 'između škole i župe' nego su oni 'u župi' jer je i škola, na neki način, dio župe, ali prvenstveno u školskom miljeu. Vjeroučitelji evangeliziraju ne samo riječima nego i svojim cjelokupnim držanjem. Susreću

konkretnog čovjeka tamo gdje se on nalazi. Vidljivi su svojim učenicima ne samo u školi nego i na drugim mjestima, a pogotovo u životu župne zajednice. Prevažni su u koordinaciji školskoga vjeronauka i župne kateheze i u jačanju duha suradnje i zajedništva. Pritom ih neće slomiti ljudske nedorečenosti, slabosti, nepovjerenja i osamljenosti na 'siki života'. Oni su dragocjenost naše Crkve, dragulj koji je tu, ali mu neće škoditi da ga još 'brusi' riječ Božja i permanentno stručno usavršavanje. Treba, svakako, voditi računa o činjenici da kvalitetan vjeronauk u školi, pri čemu je vjeroučitelj ključan čimbenik, može biti izvrstan pokazatelj vjeroučenicima gdje mogu, a kao kršćani i trebaju, nastaviti ne samo svoj rast u vjeri već i slavljenje i življenje vjere. A to je upravo župna zajednica. Misli iznesene u ovom radu, uz navođenje nekih mogućnosti i poteškoća o kojima treba voditi računa s obzirom na zauzetost vjeroučitelja unutar konkretne župne zajednice, mogu pomoći svećenicima, posebno župnicima, u oplemenjivanju načina vlastita shvaćanja škole kao konkretnog mjesta našega pastoralara i naše svećeničke, župničke zauzetosti, u okviru konkretnih razmišljanja i djelovanja u pastoralu škole.

THE CATECHIST BETWEEN SCHOOL AND THE PARISH

Summary

In this article the author defines the role and place of the catechist employed in school and his engagement in the parish community. It begins describing the relationship between school religion classes and parish catechesis. It puts the catechist in the context of school in which he, according to his evangelical mission, isn't directed only for work with children. He is called to suggestively and evangelically operate with his colleagues, other school employees, parents and after class activities. Before a catechist becomes a catechist, and begins his official catechetical office in the name of the Church with his canonical mandate, except becoming by the sacrament of baptism a member of the society of the church like all of the faithful, he, with the sacrament of Chrism is called to responsibly participate in the life of his concrete parish community. In this context, the author agrees that his original place of action as a christian is the parish community in which he lives. This is why his engagement in this community is unquestionable. The author states various problems that the catechist encounters and gives various suggestions how to and how much, depending on the circumstances, engage in the parish community.

Key words: religion teacher, catechist, school, parish, school religion class, parish catechesis.